

Stanovisko k vývoju rokovaní v Rade Európy a Európskom parlamente o patentovateľnosti programov počítačov

Slovenská infromatická spoločnosť (SISp) vyjadrila svoj názor na problematiku patentovateľnosti programov počítačov, algoritmov a komunikačných protokolov (ďalej len programov) vo svojom stanovisku zo septembra 2004. Konštatuje v ňom, že prípadné *umožnenie patentovania programov počítačov bude mať prevažne negatívne dopady na sektor IT, a tým aj na celú spoločnosť* a súčasne žiada orgány štátnej správy zastupujúce záujmy informatikov Slovenska, aby rešpektovali a presadzovali tento názor tak na domácej pôde ako aj pri prerokovaní medzinárodných dohovorov.

Cieľom tohoto vyjadrenia je formulovať stanovisko SISp k *Návrhu odporúčania do druhého čítania o spoločnej pozícii Rady vzhľadom na prijatie smernice Európskeho parlamentu a Rady o patentovateľnosti vynálezov implementovaných počítačmi (11979/1/2004 – C6-0058/2005 – 2002/0047(COD), dodatky 1-256)*.

Súčasná situácia v oblasti patentovateľnosti programov počítačov v Únii je nejasná. Zatiaľ čo patentovateľnosť počítačových programov „ako takých“ je na jednej strane *Európskym patentovým dohovorom* vylúčená, na strane druhej už Európsky patentový úrad udelil „počítačom implementovaným vynálezom“ približne 20.000 patentov, ktoré sa často de facto vzťahujú na programy počítačov. Víťame preto pripravovanú Direktívu ako prostriedok vyjasnenia tohoto stavu a zavedenie právnej istoty do oblasti patentovateľnosti softvéru.

Podľa vyjadrení predstaviteľov oboch strán zúčastnených v tomto procese, teda Európskeho parlamentu a Rady, je jednoznačným cieľom Direktívy vylúčenie možnosti patentovateľnosti programov. Bohužiaľ návrh znenia Direktívy schválený Radou ministrov EÚ na zasadaní 7. marca 2004 a postúpený do druhého čítania v Parlamente obsahuje nejasné formulácie, ktoré podľa názoru viacerých analytikov naďalej nepriamo umožňujú patentovateľnosť programov ako súčasť „počítačom implementovaných vynálezov“ tak ako tomu bolo doteraz. Direktíva v znení tohto návrhu preto neplní svoj pôvodný cieľ vylúčiť patentovateľnosť programov, ba naopak vedie k opaku, a preto je pre SISp neprijateľná.

SISp preto víta iniciatívu Parlamentu vyjadrenú v horeuvedenom súbore pozmeňovacích návrhov zameranú na opravenie návrhu Direktívy tak, aby z formulácií týchto návrhov bolo jednoznačné, že programy, algoritmy, a teda spracovanie informácií všeobecne nepatria do oblasti techniky v zmysle patentového práva. Patent takto môže byť udelený len pre technickú časť vynálezu, čiže tú, ktorá využíva pôsobenie prírodných síl. Týmto sa jednoznačne vylučuje možnosť patentovania programov, či už ako súčasť väčšieho celku alebo samostatne.

Slovenská infromatická spoločnosť tieto návrhy podporuje, pričom za najdôležitejšie považuje:

- Nahradenie nejasného pojmu „počítačom implementovaný vynález“ vhodnejším „počítačom podporovaný vynález“ alebo „počítačom riadený vynález“. Tieto definície jednoznačne oddeľujú technickú realizáciu vynálezu od jeho programovej podpory. Tak ako bude tento pojem zmenený v názve direktívy je potrebné ho zmeniť aj v jej texte. (Bohužiaľ, v slovenskom preklade – dokument 565497sk.doc – sa používa pojem „počítačom kontrolovaný vynález“, ktorý v tomto kontexte nie je vhodný a nie celkom správne postihuje podstatu problému.) *Zmena je vyjadrená najmä v pozmeňujúcich návrhoch 1, 42=43 a 44.*
- Jasné stanovenie definícií pre základné termíny. Ide najmä o pojmy „vynález (invention)“, „technický prínos (technical contribution)“ a „oblasť techniky (field of technology)“ a ich vzájomného vzťahu. Kľúčové je vymedzenie oblasti techniky, ktoré určuje hranicu pre technický prínos a tým pre patentovateľnosť vynálezu. *Tieto zmeny sú vyjadrené v pozmeňujúcich návrhoch 57=62=63 (príp. 60, 61) a 70=71.* Rovnako je významné definovanie významu spojenia „program počítača“ a vylúčenie možnosti jeho patentovania

vyjadrené v pozmeňujúcich návrhoch 104=105=106 a 99=100=101.

- Správne prepojenie pojmov „technický prínos“ a „tvorivá činnosť (inventive step)“, kedy sa tvorivá činnosť posudzuje iba v rámci technického prínosu vynálezu. *Zmena je vyjadrená v pozmeňujúcich návrhoch 88=89 (príp. 30, 91).*
- Jasný zákaz uplatnenia patentového nároku (patent claim) na program počítača v akejkoľvek podobe, pričom je jasne deklarovaný rozsah uplatnenia monopolu iba v rámci patentových nárokov. *Zmena je vyjadrená v pozmeňujúcich návrhoch 128=129=130=131=132 a 238.*
- Zakotvenie efektívneho dosiahnutia interoperability, kedy použitie patentovanej technológie s výlučným cieľom zabezpečenia spolupráce a kompatibility navzájom rôznych systémov sa nepovažuje za porušenie patentu, pričom navyše nie je potrebný ani súhlas vlastníka príslušných patentových práv. *Zmena je vyjadrená v pozmeňujúcich návrhoch 156=157=159 a 21=255.*
- Vyjasnenie a zdôvodnenie kompatibility návrhu Direktívy so zmluvou TRIPS. Zmluva TRIPS v článku 27 stanovuje, že patentové právo musí pokrývať všetky oblasti techniky. Keďže však programy do oblasti techniky nepatria, tento článok zmluvy sa na ne nevzťahuje. Naopak, prípadná patentovateľnosť programov by bola v rozpore s článkom 10 zmluvy TRIPS, ktorý stanovuje, že programy musia byť kryté autorským právom. Spor by spočíval v tom, že autorské práva nesmú byť systematicky obmedzované, k čomu by v prípade patentovateľnosti programov došlo. *Zmena je vyjadrená v pozmeňujúcich návrhoch 186=187=188 (príp. 5, 185, 189).*

Sumárne možno konštatovať, že za vhodné považujeme balíky pozmeňujúcich návrhov podaných v spoločnom návrhu p. Kudryckej a p. Zwiefku, p. Bertinottiho, p. Rocarda (okrem návrhov č. 13=226 a 16=236) a p. Kauppi (okrem návrhov č. 154, 175 a 241).

Na opačnej strane, SIS nesúhlasí s mnohými podanými pozmeňujúcimi návrhmi, a to najmä s:

- č. 49, 58, 65 a 205 pre nejasné formulácie súvisiace s definíciou pojmu „technický príspevok“;
- č. 127 ktorý predpokladá možnosť patentových nárokov (claims) na programy,
- č. 107 ktorý nepriamo pripúšťa patentovateľnosť programov, ktoré môžu ovládať „material systems“, čo je v podstate čokoľvek,
- č. 133 ktorý umožňuje požadovať patentové nároky na programy, ktoré „uvádzajú do chodu“ dané patentované zariadenie (čím je vlastne v zhode s textom Direktívy predloženom Radou),
- č. 214 pretože predpokladá patentovateľnosť programov pod podmienkou, že „technologicky prispievajú“ k stavu techniky (čo však podľa nášho názoru nie je možné). Aj táto formulácia je v súlade s pre nás neprijateľným textom Direktívy predloženom Radou.
- č. 249 pre použitie nejasného pojmu „intellectual property rights“, ktorý zahŕňa rovnako patenty ako aj autorské práva.

Ďalšie problematické pozmeňujúce návrhy sú 13=226, 16=236, 55, 67, 73, 102, 126, 127, 137, 140, 144, 148, 150, 151=152, 153, 154, 155, 158, 160, 175, 201, 213, 228, 240, 241, 243, 253.

Slovenská infromatická spoločnosť žiada všetky zainteresované inštitúcie Slovenskej Republiky a najmä jej zástupcov v Európskom parlamente a Rade ministrov EÚ, aby podporili horeuvedené pozmeňovacie návrhy, či už počas aktuálneho rokovania EP alebo v prípadných nasledujúcich rokovaní v európskych legislatívnych štruktúrach.

Výkonný výbor Slovenskej informatickej spoločnosti

V Bratislave, 10. júna 2005